

Grundlagsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av polisförvaltningslagen, lagen om Polisyrkeshögskolan och 1 kap. 10 § i polislagen

Till förvaltningsutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av polisförvaltningslagen, lagen om Polisyrkeshögskolan och 1 kap. 10 § i polislagen (RP 16/2026 rd): Ärendet har remitterats till grundlagsutskottet för utlåtande till förvaltningsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- konsultativ tjänsteman Katariina Simonen, inrikesministeriet
- riksdagens justitieombudsman Jari Råman, riksdagens justitieombudsmans kansli
- professor Ida Koivisto.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- professor Tuomas Ojanen.

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslås det att polisförvaltningslagen, lagen om Polisyrkeshögskolan och polislagen ändras.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft i huvudsak den 1 januari 2027. Den föreslagna ändringen av villkoren för behörigheten för yrkeshögskoleexamen och högre yrkeshögskoleexamen avses dock träda i kraft så snart som möjligt.

I propositionen ingår ett avsnitt om lagförslagets förhållande till grundlagen och lagstiftningsordningen. Enligt regeringens uppfattning kan lagförslagen behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Regeringen anser det dock önskvärt att grundlagsutskottet lämnar utlåtande i ärendet.

Utlåtande GrUU 19/2026 rd

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Utgångspunkter för bedömningen

(1) I propositionen föreslås det att 15 b § om kompletterande polispersonal i polisförvaltningslagen upphävs och att nya 15 k—m § om polisens reserv fogas till lagen. Enligt det föreslagna 15 k § 1 mom. har polisen en reserv bestående av reservpoliserna som utgörs av studerande som avlägger yrkeshögskoleexamen inom polisbranschen samt av personer med polisutbildning som inte arbetar som polis.

(2) Propositionen handlar främst om reservpolisens uppgifter och befogenheter. De föreslagna befogenheterna ska vara desamma i alla situationer där reserven används och de ska kunna användas för att utföra uppgifter enligt 1 kap. 1 § i polislagen. Reservpolisens befogenheter är polisbefogenheter. I fråga om en reservpolis som avlägger yrkeshögskoleexamen för polis ska polisbefogenheterna utövas under direkt tillsyn och ledning i realtid av en polisman som utnämns till en tjänst eller till ett tjänsteförhållande för viss tid. Befogenheterna för en sådan person och utövandet av dem motsvarar befogenheterna för en polisstuderande som deltar i praktik i enlighet med 16 § 2 mom. i polisförvaltningsförordningen. En reservpolis utnämns till ett tjänsteförhållande för viss tid vid polisen på basis av personens utbildning, nivån på den tidigare polistjänsten och reservuppdragets karaktär. Polisstuderande ska enligt förslaget utnämnas till ett tjänsteförhållande som yngre konstapel.

(3) Dessutom innehåller propositionen närmare bestämmelser om personuppgiftsansvaret, de uppgifter som ska antecknas i registret och en persons anmälan till registret, återkallande av anmälan samt årlig kontroll av anmälningens giltighet. Propositionen innehåller bestämmelser om omfattningen av och innehållet i den utbildning som krävs av polisstuderande för utnämning till polisens reserv och som härletts ur Polisyrkeshögskolans examensstruktur. Propositionen syftar också till att säkerställa att de som utnämns till reserven har aktuell och uppdaterad kompetens.

(4) Grundlagsutskottet har bedömt den reglering av systemet med kompletterande polispersonal som nu enligt förslaget ska upphävas och den regeringsproposition som senare förföll och där det föreslogs att systemet med kompletterande polispersonal skulle ersättas med lagstiftning om reservpoliserna (GrUU 67/2010 rd, GrUU 72/2018 rd). Som det också sägs i propositionen (s. 13) avviker den nu aktuella propositionen på ett betydande sätt från det system med kompletterande polispersonal som föreslås bli upphävt samt från den modell som utskottet bedömde vid riksmötet 2018 och som inte förutsatte polisexamen eller polisstudier. Vid bedömningen av den nu föreslagna regleringen kan man således inte helt och hållet förlita sig på den tidigare bedömningen.

(4a) Grundlagsutskottet noterar att det konstaterat att polisens verksamhet inte kan vara uppbyggd till exempel på en handräkningsinstitution (GrUU 3/2022 rd, stycke 4).

Utlåtande GrUU 19/2026 rd

Allvarlig störningssituation under normala förhållanden

(5) Enligt 15 k § i lagförslag 1 kan polisreserven aktiveras vid i 3 mom. avsedda allvarliga störningssituationer under normala förhållanden. Med allvarliga störningssituationer under normala förhållanden avses enligt paragrafens 3 mom. sådana exceptionella och tillfälliga situationer där det inte är möjligt att upprätthålla allmän ordning och säkerhet med polisens befintliga resurser. Enligt propositionsmotiven (s. 28) ska de allvarliga störningssituationer under normala förhållanden som avses i bestämmelsen kunna föreligga vid omfattande invandring, naturkatastrofer, allvarliga störningar som covid-19-pandemin eller andra liknande situationer som på ett betydande sätt hotar upprätthållandet av allmän ordning och säkerhet eller samhällets vitala funktioner och där man bedömer att polisens befintliga resurser inte är tillräckliga. Vid allvarliga störningssituationer under normala förhållanden har man inte utlyst undantagsförhållanden eller försvarstillstånd.

(6) Grundlagsutskottet noterar att definitionen på författningsnivå av störningssituationer under normala förhållanden i sin föreslagna form förblir mycket öppen. Grundlagsutskottet har relativt nyligen vid bedömningen av propositionen om ändring av lagen om ordnande av social- och hälsovård ansett det nödvändigt att ändra den reglering som hänvisade till störningssituationer under normala förhållanden så att det avsevärt mer exakt än vad som då föreslogs framgår under vilka relativt allvarliga förhållanden bestämmelsen kan tillämpas (GrUU 10/2025 rd, stycke 8). Utskottet anser att det i den nu aktuella situationen är problematiskt att definitionen av begreppet störningssituation under normala förhållanden bara bestäms utifrån motiveringar som är mycket breda och som också enligt propositionen har karaktären av exempel. Förvaltningsutskottet bör precisera den föreslagna regleringen. Det är ett villkor för att lagförslag 1 ska kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Preciseringsen kan göras exempelvis genom att en öppen exempelförteckning över tillämpningssituationer tas in i lagen.

Beslutsnivån

(7) Enligt 15 k § 2 mom. i lagförslag 1 fattar inrikesministern beslut om aktivering och återkallande av reserven. Polisstyrelsen meddelar en föreskrift om inrättandet och underhållet av reserven. Inrikesministern fattar beslut om aktivering och återkallande av reserven vid sådana allvarliga störningssituationer under normala förhållanden som avses i 3 mom., under undantagsförhållanden som avses i beredskapslagen och i försvarstillstånd som avses i lagen om försvarstillstånd, om det är nödvändigt för att trygga polisens resurser i alla situationer.

(8) Enligt 67 § 1 mom. i grundlagen avgörs de ärenden som hör till statsrådet vid statsrådets allmänna sammanträde eller i det ministerium som saken gäller. Vid statsrådets allmänna sammanträde avgörs vittsyftande och principiellt viktiga ärenden samt sådana andra ärenden vars betydelse kräver det. Således har det allmänna sammanträdet befogenhet fortsättningsvis en viss om än flexibel och generell förankring i grundlagen. Denna förankring bör beaktas när det i lag bestäms om grunderna för befogenheterna (RP 1/1998 rd, s. 118/I).

(9) Grundlagsutskottet anser att aktiveringen av reserven också med beaktande av tillämpningsförhållandena har så stor samhällelig och också ekonomisk betydelse att ett sådant beslut om att aktivera och återkalla reserven som nu föreslås är ett sådant vittsyftande och

Utlåtande GrUU 19/2026 rd

principiellt viktigt ärende som avses i 67 § 1 mom. i grundlagen och som ska avgöras vid statsrådets allmänna sammanträde och som således inte kan avgöras av ministern vid ministeriet (se även GrUU 64/2024 rd, stycke 19). 15 k § 2 mom. i lagförslag 1 ska ändras så att statsrådets allmänna sammanträde fattar beslut om aktivering och återkallande av reserven. Det är ett villkor för att lagförslag 1 ska kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Bemyndigande att meddela föreskrifter

(10) Enligt 15 k § 2 mom. i lagförslag 1 meddelar Polisstyrelsen föreskrift om inrättandet och underhållet av reserven. Enligt propositionsmotiven (s. 27—28) är avsikten att föreskriften ska utfärdas omedelbart efter det att den föreslagna lagändringen har trätt i kraft. Föreskriften avses innehålla detaljerade anvisningar om registret över polisens reserv, ordnandet av utbildning och fortbildning för reserven och reservens utrustning samt om anställningsvillkoren och behörigheten för en person att bli utnämnd till ett tjänsteförhållande.

(11) Enligt 80 § 2 mom. i grundlagen kan även andra myndigheter genom lag bemyndigas att utfärda rättsnormer i bestämda frågor, om det med hänsyn till föremålet för regleringen finns särskilda skäl och regleringens betydelse i sak inte kräver att den sker genom lag eller förordning. Tillämpningsområdet för ett sådant bemyndigande ska vara exakt avgränsat. För det första handlar det om ett krav som går utöver det allmänna kravet på att en bemyndigandelag ska ange de frågor som bemyndigandet avser så exakt som möjligt. Enligt grundlagen ska tillämpningsområdet för ett sådant lagfäst bemyndigande för en myndighet dessutom vara exakt avgränsat. Också i detta avseende kräver bestämmelsen större exakthet av bemyndigandet än normalt (GrUU 45/2016 rd, s. 6, GrUU 34/2012 rd).

(12) I det föreslagna bemyndigandet att utfärda föreskrifter i 15 k § 2 mom. verkar det enbart enligt bestämmelsens ordalydelse och propositionsmotiven vara fråga om frågor som enligt 2 § 3 mom. och 80 § i grundlagen ska regleras genom lag. I ljuset av den utredning som grundlagsutskottet fått har avsikten dock varit att föreskriva framför allt om tekniska omständigheter som hänför sig till personregistret över reserven. Den föreslagna bestämmelsen måste ändras så att Polisstyrelsens bestämmanderätt också enligt bestämmelsens ordalydelse är exakt och noggrant avgränsad till omständigheter som det med stöd av 80 § i grundlagen är möjligt att meddela föreskrifter om. Det är ett villkor för att lagförslag 1 ska kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Övrigt

(13) En person som avlägger yrkeshögskoleexamen för polis kan enligt det föreslagna 15 m § 1 mom. utses till reservpolis endast för att utföra sådana uppdrag för vilka personen har tillräcklig utbildning med hänsyn till de befogenheter som uppdraget kräver. I fråga om en reservpolis som avlägger yrkeshögskoleexamen för polis ska polisbefogenheterna enligt paragrafens 2 mom. utövas under direkt tillsyn och ledning i realtid av en polisman som utnämnts till en tjänst eller till ett tjänsteförhållande för viss tid. Grundlagsutskottet anser att de föreslagna avgränsningarna är motiverade.

Utlåtande GrUU 19/2026 rd

(14) Grundlagsutskottet noterar att det i fråga om andra reservpoliser kan vara fråga om till exempel personer som varit frånvarande från polisens arbete i årat. Enligt utskottets uppfattning framgår kravet på tillräcklig och aktuell utbildning för dessa personer inte helt tydligt av bestämmelsen. Förvaltningsutskottet bör ytterligare ta ställning till regleringen.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Grundlagsutskottet föreslår

att lagförslagen kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning, men lagförslag 1 bara om utskottets konstitutionella anmärkningar till dess 15 k § beaktas på behörigt sätt.

Helsingfors 9.4.2026

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Heikki Vestman saml
vice ordförande Onni Rostila saf
medlem Fatim Diarra gröna
medlem Hannu Hoskonen cent
medlem Arja Juvonen saf
medlem Atte Kaleva saml
medlem Teemu Keskisarja saf
medlem Kimmo Kiljunen sd
medlem Johannes Koskinen sd
medlem Jarmo Lindberg saml
medlem Mats Löfström sv
medlem Mira Nieminen saf
medlem Johanna Ojala-Niemelä sd
medlem Karoliina Partanen saml
medlem Johannes Yrttiaho vänst
ersättare Saku Nikkanen sd.

Sekreterare var

utskottsrad Johannes Heikkonen.